

# ENERJİDE ÖZELLEŞTİRME

**...Ülkelerin siyasi bağımsızlıkları, ekonomik bağımsızlıklarına bağlıdır. Ekonomik bağımsızlık yeterli enerji kaynağına sahip olmakla yakından ilgilidir...**

**E**konomik ve sosyal hayatımızdaki yeri tartışılmaz olan elektrik enerjisinin tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, ucuz ve kesintisiz şekilde sunulması temel amaçtır.

Enerjide özelleştirmenin amacı verimsiz, hantal, kamu bütçesi üzerinde yük olarak sunulan kurumlarının özel sektöre satılması olarak tanımlanmıştır.

Elektrik enerjisi yatırımlarının büyüklükleri de dikkate alındığında bu konuda kısıtlı olan kamu finansman kaynaklarının daha da zorlanmaması için, yap işlet devret (YİD) , yap işlet (Yİ) , işletme hakkı devri (İHD) ve otoprodüktör gibi finansman ağırlıklı modeller ile özel sektör yatırımlarının enerji sektörüne kanalize edilmesine yönelik bazı düzenlemeler yapılmıştır.

1984 yılında başlayan özelleştirme çalışmaları aşağıdaki şekilde gelişmiştir. 3096 Sayılı Kanundan 10 yıl sonra 3996 sayılı kanunun, daha da sonra 4047 sayılı kanun, 5 yıl sonra da 4501 sayılı kanun çıkartılmıştır.

2001 yılında rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterecek mali açıdan güçlü, şeffaf ve eşit taraflar arasında fark gözetmeyen bir elektrik

Elektrik Mühendisi Ali Kemal BAŞARAN  
EMO Konya İl Temsilcisi  
alikemal@basaranlar.com

enerjisi piyasasının oluşturulmasını ve bu piyasada bağımsız bir düzenleyici kurumun denetimi altında elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulmasını ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak üzere 4628 sayılı enerji piyasası kanunu yürürlüğe girmiştir.

Enerjide özelleştirme çalışmalarına 24 yıl önce başlanmış, amacı verimsiz, hantal, kamu bütçesi üzerinde yük olarak sunulan kamu kurumlarının özel sektöre satılması olarak tanımlanmıştır.

Bu gün gelinen noktada ise özelleştirmenin temel amacı Devletin enerji üretiminde, iletiminde, ve dağıtımında tamamen enerji piyasasından çekilmesi, tamamının özel sektöre devredilmesi amaçlanmaktadır.

Özelleştirmenin amacının aksine verimsiz, hantal, zarardaki kuruluşların satışı yapılmayıp, kârlı kurum ve kuruluşların değerlerinin çok altında arsa parasının çok altında özel sektöre satışı veya zararda olan kuruluş ve işletmeleri karlı duruma getirildikten sonra özel sektöre, özel kişilere yapılan satışlarla devredilmektedir.





Elektrik enerjisi üretimi, iletimi dağıtımı gibi büyük finansal yatırımları gerektiren ve riskli görülen yatırımlar dünyanın hiçbir yerinde başlangıçta özel sektör tarafından yapılmamış. Elektrik üretmek, iletmek ve dağıtmak toplumsal bir olaydır. Üretimin özelleştirmesindeki sorunlar ise maddidir. Bugün dünyanın en önemli sorunlarının başında her türlü faaliyetlerinin temelini elektrik enerjisi oluşturmaktadır.

Gelişmiş ülkeler, çok uzun yıllara ait enerji ile ilgili planlarını yaparak gelecekteki ihtiyaçlarını nereden ve nasıl karşılayacaklarını hesaplamakta, ülke politikalarını enerji üzerine kurmaktadır. Günümüzde yaşanan savaşlar enerjinin paylaşımı üzerine yapılmakta, ülkeler politikalarını enerji üzerine kurmaktadır. Emperyalist ve gelişmiş ülkeler (başta ABD) dünya enerji kaynaklarına sahip olabilmek için açık ve gizli savaşlar yapmaktan çekinmemektedir. Böyle bir ortamda kendi enerji güvenliğini sağlayamayan Türkiye'ye AB'nin enerji güvenliğinin payandası olma rolü biçilmektedir. Küreselleşen dünyada elektrik alanında özelleştirmeler yapmış olan devletler, kendi ulusal şirketlerinin büyümesi için tekelleşmelerini desteklemekte, kendi şirketlerinin çıkarlarını korumak için diğer ülkeler üzerine baskılar uygulamaktadır. Ülkelerin siyasi bağımsızlıklarını, ekonomik bağımsızlıklarına

bağlıdır. Ekonomik bağımsızlık yeterli enerji kaynağına sahip olmakla yakından ilgilidir. Böyle bir dünyada Türkiye kendi enerji ihtiyacının gereklerini düşünememekte belirli yerlerden yönlendirmelerle elektrik enerjisi üretiminde dışa bağımlılık % 70-80 seviyesine ulaşacaktır.

Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda elektrik enerjisi üretiminin tamamının özel sektör tarafından yapılmasını beklemenin ülkemizi karanlığa götüreceği 2007 yılında kendini hissettirmeye başlamıştır.



Elektrik enerjisi, sağlıklı bir işleyiş için üretim, iletim, dağıtım safhalarında merkezi bir yapıyı ve planlamayı gerektirmektedir. Antalya, Denizli, Isparta illerinde başlayan programlı elektrik kesintilerinin yanında programsız olarak diğer illerde ortalama her gün 1-2 saat enerji kesilmeleri gösteriyor ki elektrik üretimindeki yatırımların zamanında yapılmamasının ülkeyi karanlığa götürmekte olduğu görülmekte.

Enerji alanını Türkiye'nin yeni baştan masaya yatırması ortak bir zorunluluk olmuştur. Elektrik hizmetinde Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) ile sağlanan bütünlüklü yapının bozulması, 4628 sayılı elektrik

piyasası kanunu ve 4046 sayılı özelleştirme kanunu ile kaos ortamı yaratılmıştır. Bu karmaşık yapıdan ülkemiz karanlıkta kalmadan, gerekli çalışmalar acilen yapılmalıdır. Elektrik enerjisi üretimi, iletimi, dağıtımı alanlarında yeni bir yapılaşmanın, sağlıklı verilerin elde edilebileceği, gerçekçi değerlendirme ve planlamaların yapılabileceği, ortamın yaratılmasından geçmektedir.

Türkiye'de enerji politikalarının belirlenmesi için gerçek büyüme rakamlarının doğru tespit edilmesi gerekir. Sanayi, tarım ulaşım gibi enerji kullanım açısından önem taşıyan alanlarla birlikte irdelenmesi gerekir. Elektrik enerjisi tüketmeden bir ülkenin kalkınması mümkün değildir.

Elektrik ihtiyacının karşılanmasına yönelik yatırımların planlamasında yerli kaynaklara öncelik verilmelidir. Bu gün elektrik üretiminde %60'ları aşan dış kaynak bağımlılığı hızı azaltılmalıdır. Yerli kaynaklara dayalı elektrik üretim tesisleri kamu eliyle yapılmalıdır.

Son seçimlerde millet verdiği oylarla amblemi elektrik ampulü olan AKP'yi aydınlatmıştır. Beklentimiz 4,5 yılda enerji üretimine Cumhuriyet hükümetleri içerisinde en az yatırım yapan AKP yeni dönemde elektrik enerjisi üretecek santrallerin yapımına hız versin, ülkeyi karanlıkta bırakmasın.

